

RICARD MUR FOTÒGRAF A SANT FELIU

Emili Massanas

COL·LECCIÓ: ESTUDIS GUIXOLENCES

Emili Massanas i Burcet és mig ganxó, expert en fotografia antiga i de la seva història.

Ha realitzat vint exposicions sobre el tema, tres d'elles a Sant Feliu.

També és autor de deu publicacions relacionades amb la fotografia.

**RICARD MUR
FOTÒGRAF
A SANT FELIU**

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
Servei de Publicacions i d'Arxiu

Amb la col.laboració de la Diputació de Girona

Edita: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols
Servei de Publicacions i d'Arxiu

Impremta: Gràfiques Bigas - C/. Sant Adolf, 16
Sant Feliu de Guíxols

Dipòsit Legal 528-1988-Gi

I.S.B.N. 84-505-7127-8

PRÒLEG

Des d'un caire local, hem de considerar la fotografia —el meravellós descobriment que féu Niepce l'any 1822— com la màgica invenció que permet fer perennes els moments, les circumstàncies i les persones que, en un moment o altre, han representat quelcom important a Sant Feliu.

Després que el primer «deguerreotip» s'impressionés a Barcelona l'any 1839, la fotografia, que ja ben aviat fou tinguda per un «Art», s'imposà a Catalunya, i a totes les seves viles principals no hi trigaren a aparèixer els artistes professionals que es dedicaren a retratar generacions completes de catalans: en grups familiars, parelles de nuvis, primeres comunions, estrena de vestits, disfresses, etc. etc. Aquests fotògrafs eren coneguts per «Napoleons», pel fet que a Barcelona eren dos germans Napoleon els que més es distingien en la matèria. A la nostra població, i entre altres, hi destacaren Guyot i Gironès.

Amb la introducció de noves tècniques i l'aplicació del magnesi per a obtenir una momentània il·luminació, s'obrí un ampli ventall d'utilització de la fotografia, especialment en forma de reportatge gràfic, i totes les ciutats importants procuraren confeccionar un Àlbum on es recollissin un conjunt de vistes urbanes, monuments, carrers i places, àlbum que proporcionava categoria i que molt sovint s'amortitzava amb la inclusió d'una munió d'anuncis de cases comercials, a voltes amb fotografia inclosa, que per aquest motiu contribuïen a proporcionar una idea justa, tant de la població en sí mateixa com de les principals indústries en ella establertes.

Sant Feliu de Guíxols que, de sempre, era estimada com una vila d'inquietuds culturals i amb força econòmica, fou de les capdavanteres a disposar del seu Àlbum o «Corpus» gràfic, i a finals del segle passat, sembla el 1882, quan encara no havia entrat en servei el ferrocarril a Girona, va aparèixer el volum «VISTAS DE SANT FELIU DE GUÍXOLS, por J. BERTRÁN», amb grans làmines sobre l'activitat portuària (amb la badia del tot lliure, naturalment), el carrer del Mar (Passeig), edificis dels Casinos, carrer Major Antic (Clavé), carrer dels Arbres (Rambla Vidal), Plaça de Sant Joan, ca la Vila, Par-ròquia, Pòrtic de Sant Benet amb la gran paret que tancava el recinte, Cementiri, la gran panoràmica de consuetud i algunes dels voltants. Anys després, just en començar el segle actual, Amadeu Mauri publicà un altre «ÀLBUM DE FOTOGRAFÍAS DE SAN FELIU DE GUÍXOLS», amb vint-i-cinc aspectes ciutadans, ara ja amb el tren i l'Arc de Sant Benet, àlbum del qual se n'acaba de fer una reedició per part de l'Editorial Rourich de Sant Cugat del Vallès, i una altra per l'Ajuntament de Girona.

Després d'aquesta espècie de primitivisme de la fotografia a Sant Feliu, cal passar al que se'n podria dir l'Edat Mitjana, tema i època que han originat el present llibre.

Així com Girona, fa poc temps, va dedicar un àlbum al fotògraf italià Valentí Fagnoli que s'establí a la capital de la província i que s'esmerçà, durant els anys vint i trenta, a donar constància gràfica dels racons de la Ciutat Immortal i de la majoria dels pobles de les comarques, on s'hi traslladava en bicicleta, Sant Feliu de Guíxols també ha volgut que, recollides en aquest volum, es publicuessin moltes de les «fotos» de Ricard Mur, el fotògraf professional que es convertí en un guixolenc més i que s'establí al carrer Major número 36, el qual, a més de les composicions d'estudi, semblants a les dels altres «cà-

meres» del temps, es dedicà a captar aspectes i esdeveniments ciutadans. L'extens vestíbul d'aquella casa del carrer Major, fins a assolir els primers graons que menaven als pisos, era ocupat, a banda i banda, per una galeria de retrats, la majoria de gran mida, on els guixolencs que practicaven aquell tan simpàtic, i ja desaparegut costum de la «Volta a la Manzana», s'hi arribaven per a contemplar figures conegudes. Mur, que disposava de Sucursals a Palafrugell i a Palamós, edità col·leccions de postals, entre les quals hi destaca la perfecta «Industria Corchera. 38 fotografías al bromuro, tomadas directamente de las fábricas» i la sèrie «Costa Brava», amb més de dos centenars d'aspectes d'aquesta nostra ribera mediterrània.

L'exposició d'imatges gràfiques de Ricard Mur, que durant part del mes de Juliol passat s'instal·là al pati de l'Ajuntament, obtingué un gran èxit car foren més de dos mil els visitants que s'extasiaren tot esguardant aquell Sant Feliu, de 1910 a 1930, tan igual en alguns aspectes i tan poc en la majoria. Tal excel·lent resposta ciutadana vers aquella exposició reafirmà la decisió de publicar, en forma de llibre, una extensa mostra de l'obra Mur, i així s'ha realitzat i portat a terme gràcies a la decidida iniciativa de l'Ajuntament i a la valuosa aportació d'Emili Massanas i Burcet, investigador de fotografia antiga, que durant molt temps ha anat recollint els treballs gràfics de Ricard Mur, sense oblidar la prestació de les Gràfiques Bigas de la nostra ciutat, impremta que s'ha situat en el rengle de les millors de les nostres comarques.

Al meu entendre, aquest volum té un regust sentimental i un valor inqüestionable per a gran quantitat de ganxons. Els àlbums de Bertran i de Mauri són ja tan reculats en el temps que cap dels actuals ciutadans s'hi pot identificar massa amb aquelles làmines. En canvi, en la col·lecció de Ricard Mur, la cosa canvia totalment i ben segur que una proporció relativament important de guixolencs hi veurà els llocs i els paratges tal com eren en la seva infantesa o joventut i així podrà explicar, amb el màxim coneixement de causa, recolzada en el gràfic, als seus campatricis de menor edat, com era aquell Sant Feliu que molts enyoren, en part perquè l'unifiquen amb els millors anys de la seva vida. Això sempre resulta agradable, ajuda a somniar i de retop provoca, de forma instintiva, un sentiment d'afecte vers el nostre Sant Feliu.

A les planes que segueixen, i entre altres coses, s'hi poden contemplar: el port, la platja, carrers, esdeveniments dels quals se n'ha par-

lat sempre, com l'aterratge de l'aviador Demazel, a Sant Pol; la captura del Rocual-Boops, el naufragi del «Trentino», les excursions marítimes-musicals dels Viatges Blaus de l'inoblidable Sr. Marill, amb el mític vaixell «J.J. Sister»; racons idíl·lics d'aquella Costa Brava verge, tant pel costat de Llevant com del de Ponent; la urbanització, llavors iniciada, de la muntanya del Castellar o de Sant Elm; l'inevitable i únic Passeig del Mar, el dels Guíxols, les dues Rambles, edificis singulars, com l'Asil Surís, el Nou Casino La Constància, el Parc, alguns hotels, l'església i el monestir, l'elegant creu de terme que dona nom al carrer de la Creu; terrasses dels bars, actes populars, el futbol, el water-polo, el billarista Eudald Rovira, el de les deu mil caramboles, rodejat de Jacomet, «Nanet», Sais, Escofet, etc.; processons i cerimònies religioses, els Banys, Sant Pol i S'Agaró, el xalet estrany, els «esquitxos», nom que es donava als «out-boards» de llavors; el tennis i la diminuta «Gavina» d'aleshores. La col·lecció acaba amb una succinta incursió fins a la Platja d'Aro, Palamós i Tossa.

Ara que, pel fet de tenir aquest llibre entre les mans, deus ésser un ganxó entusiasta de la teva ciutat o bé una persona interessada per Sant Feliu, comença a mirar i remirar les imatges de Ricard Mur, i amb tota seguretat, tot el que hauràs trobat de pesat i intrascendent en aquestes línies prèvies, ho trobaràs, per compensació, d'interessant i emotiu en la part gràfica del volum.

Lluís Palahí i Xargay

Primavera de 1988

EN MUR FOTÒGRAF A SANT FELIU

A principis del segle actual hi va haver un gran moviment de fotògrafs professionals a St. Feliu que no es va establitzar fins a l'arribada quasi simultània d'en Manetes i en Mur.

Pel que fa a n'en Ricard Mur hi ha certa foscor, o més que foscor fum, en la seva arribada ja que la primera notícia localitzada la trobem al setmanari Llevor del dia cinc d'octubre de 1907 i diu «Dijous a la tarda s'inicia un començament d'incendi en el taller fotogràfic d'en Francesc Mur situat al carrer de la Creu».

El diari ho comenta així «Degut als promtes auxilis que van prestar els veïns fou apagat tot seguit. Les pèrdues es consideren de poca importància». Aquesta notícia podria ser un error del periodista en transcriure-la i tractar-se d'en Ricard que tenia la seva galeria al n.º 36 del carrer Major cantonada amb el de la Creu, i el fet de no trobar-se cap més dada referida a en Francesc, i que l'arribada d'en Ricard fos

precisament per aquesta època. En Ricard Mur i Dargallo havia nascut a Gallur (Saragossa) pels volts de l'any 80 i a la seva arribada a Sant Feliu voltaria la trentena d'anys.

Les seves primeres dades gràfiques, l'una a la revista madrilenya «Nuevo Mundo» el mes d'agost de 1910, i ens mostra la representació de l'òpera «Marina» a la platja; i l'altra, l'any següent, d'un grup de nenes de la Catequística de Santa Agnès publicada a la revista barcelonina «La Hormiga de Oro».

A més de la galeria del carrer Major de St. Feliu tenia oberta una sucursal al carrer de Còrsega de Palamós i una tercera a Palafrugell. El fet de mantenir obertes tres galeries al mateix temps no era pas el que en diríem una gran empresa amb molt de personal, ja que aquestes sucursals solien estar obertes un sol dia a la setmana que coincidia amb el dia del mercat i eren ateses pel mateix fotògraf.

Dins del treball professional, tant a la galeria de St. Feliu com a les sucursals, feia el retrat, amb gran feinada les temporades de les comunions, els casaments i els esdeveniments d'interès popular, i també les reproduccions tal com veiem en un anunci de l'any 1919 que diu «de retratos antiguos por borrosos o perdidos que esten se hacen perfectísimos trabajos en ampliaciones, cambiando peinados, vestidos o lo que convenga».

És per aquesta època en què es comencen a bellugar els estiuejants cap al mar, ja que fins aleshores només anaven a l'interior a prendre les aigües, i es comencen a interessar més per l'inaccessible que pel quotidià que tenen a l'abast i sembla que és per això, i no solament en Mur, que comencen les sèries de targes postals amb fotografies de «coves, misteriosos emgorjats, penyals escabrosos, tot una escenografia variada i magnífica» que els estiuejants asseguts a l'eixida, tot prenent la fresca, poden fer viatges imaginaris sense cap necessitat d'emprendre arriscades excursions. En canvi, sembla que són molt més escasses les fotografies dels temes quotidians ja que per veure l'arribada de la pesca només calia anar xino-xano fins a la platja.

Pel que fa a l'edició de Targes Postals, al principi sembla que només en feia esporàdicament i per esdeveniments concrets, com la representació de l'Òpera Marina, la Festa de l'Aviació, el Peix de Sant Pol o el naufragi del Trentino, i no hi ha cap dada concreta fins aquest anunci publicat a L'Avi Muné, l'Agost del 24, que diu: «*Las Colecciones Mur son las únicas postales de vistas editadas en la fotografía al bromuro, vistas de San Feliu, Baños de San Feliu Costa Brava, en to-*

das partes 15 cts. una. El mismo precio que pagareis por una mala fototipia o un mal grabado. Exigid que la postal diga Colecciones MUR».

D'aquestes col·leccions en va fer diverses, encara que moltes vegades fossin els mateixos negatius amb numeració distinta. Sembla que la primera va ser la de text imprès, amb una versió amb el text al davant i l'altra al darrera, però coincidint; i més tard es va decidir a editar-les amb el text manuscrit sobre el negatiu, cosa que li permetia unes tirades segons les necessitats del moment, sense dependre de l'impressor.

La numeració més alta de dites col·leccions és el número 505, però es tracta d'una sèrie que va fer els últims anys i que comença pel 501 amb l'11, la 502 amb el 51, la 503 amb el 39, la 504 amb el 117, i la 505 amb el 81 i també amb el 6; pel que sembla la numeració de la sèrie «normal» arribava pels volts del 200, però hi ha certa confusió ja que es coneixien, i només per posar un exemple, quatre fotografies diferents amb el número 1.

També va fer unes edicions de fotografies estereoscòpiques tant de Sant Feliu com de Tossa, amb el format de 6 x 13 centímetres, al mateix temps que proporcionava el visor adient amb el seu logotip.

EL PANORAMA FOTOGRÀFIC GANXÓ AL PRIMER TERÇ DEL SEGLE

En Martí Vilallonga, l'any 1899, s'havia fet càrrec de la galeria d'en Jaume Bertran que moriria per la mateixa època. Aquesta era la més arrelada de St. Feliu, era la successora d'en Joan Gironès, i en Bertran el seu gendre, i que es remunta, almenys, a la dècada dels 60.

Aquesta galeria estava situada al n.º 10 del carrer de la Concepció, on va restar-hi fins a quarts de cinc de la matinada del cinc de juliol de 1903, en què es va incendiar.

Ara que acabem de veure un segon incendi, amb una diferència de quatre anys, potser valdria la pena aclarir que els estudis, tallers o galeries fotogràfiques eren en la majoria dels casos una espècie de cambres de terrat, les millors, amb una vidriera zenital i una altra a la paret nord, per tenir llum, però no sol, i per poder regular la seva intensitat mitjançant unes cortines, i de no haver-ne, la construcció d'obra que es feia era muntar una espècie de barraca feta amb quatre fustes, unes veles i una teulada amb cartró enquitranat, de manera que si només rebia l'embat d'una tramontanada es pogués arribar a reconstruir fàcilment, però degut als sistemes d'il·luminació i calefacció: un quinqué, unes espelmes i un fogonet de petroli, la combustibilitat d'aquests materials, a la més petita guspira, només en quedava un munt de cendres.

En Vilallonga va estar una temporada inactiu, quant a fotografia es refereix, però continuava amb el seu Cinematògraf Modern instal·lat per aquells dies al Passeig del Mar.

Per la primavera de 1905 tornava a obrir la galeria, situada aquesta vegada a l'edifici del telègraf acabat de construir al n.º 4 del carrer del May, on va estar-hi actiu fins febrer de 1907 en què es va associar amb Josep Manetes, fotògraf lleidetà afincat a Barcelona. En realitat no fou una associació, sinó una venda per a la seva filla Rosa casada amb el fotògraf barceloní Josep Costa, on varen restar-hi mitja dotzena d'anys, i després es traslladaren definitivament al n.º 12 del carrer de la Rutlla.

Des de les darreries del segle en Lluís Sánchez estava instal·lat al carrer Estret, i a començaments d'aquest es traslladà cap a l'eixample, al carrer de la Llibertat cantonada amb el d'en Surís. Aquesta galeria era una sucursal de la casa barcelonina del mateix nom, i que per carnestoltes de 1904 se n'havia fet càrrec en Juli Valdés, que fins aleshores era operador d'en Napoleon a Barcelona, però pel que sembla les coses no degueren anar gaire bé, ja que al cap d'un parell de mesos se'n feia càrrec en Ricard Rizo, qui també va durar-hi pocs mesos. Després se'n va fer càrrec en Juli Nyssen que pel que sembla tampoc va durar-hi gaire temps; no hi ha cap dada per creure en la seva continuïtat.

El mes de febrer de 1900 arribava a St. Feliu el fotògraf Amadeu Mauri, que instal·là una galeria fotogràfica anomenada FOTOGRAFIA MODERNA, situada en el número 9 del carrer dels Guíxols, anunciant la publicació d'un àlbum de la població amb 24 fotografies i els anuncis corresponents. Aquest àlbum sortí publicat el mes de juny, però no amb les 24 fotografies anunciades ja que n'hi va afegir una de més. A més dels retrats de galeria, va editar també una sèrie de targes postals, així com també un altre àlbum dedicat a la ciutat de Girona. A principis de l'any següent, abandonava St. Feliu per traslladar-se al carrer de l'Argenteria de Girona.

L'any 1904, un altre fotògraf muntava la seva galeria a St. Feliu, en Jesús Mauri, fill de l'Amadeu. Dita galeria estava situada al núm. 2 del carrer de l'Hospital, davant de l'església de St. Joan, on va estar-hi actiu fins a la seva mort, els anys vint.

Per aquesta època encara hi trobarem més fotògrafs professionals com en Llorenç Martínez que, per poc temps, va ocupar la galeria d'en Jesús Mauri al carrer de l'Hospital durant una temporada, a cavall entre l'any 1913 i el 1914. I ja més tard en Feliu Romaní, fins a la seva partida a Barcelona.

O Joan Sabater, fotògraf entre altres coses, que va fer-se càrrec de la galeria d'en Mur després de la mort d'aquest, ocorreguda el 17 de maig de 1939, i que en traslladar l'estudi al número 1 del carrer de Girona i endur-se amb ell els negatius d'en Mur, ha permès de trobar-los després de tants anys, gràcies a l'amic Carles Torrent, en fer-se aquest càrrec de dit establiment fa un parell d'anys.

La feina normal del fotògraf en aquella època era la del retrat i els principals clients eren el que en podríem anomenar «gent d'uniforme». Així, la gent no es feia pas retratar «vestida de carrer», sinó que calia anar-hi mudat o endiumenjat i normalment d'uniforme i/o disfressat, ja que arriba un moment en què és força complicat saber quina diferència hi ha entre un uniforme i una disfressa. Aquí podem veure-hi, deixant de publicar els típics uniformes de soldat, el de carabiner o guàrdia civil i els de comunió o de casament, el de la lletera de la Vall d'Aro, i l'anònim escolanet amb posat «d'artista de cine» i aquestes jovenetes de les monges disfressades (o uniformades) de «Santa Infancia», però també aquesta d'en «Sebio Coix» (es deia Eusebi Oliver) que abans havia sigut taper i per aquesta època es dedicava a «arreglar papers» el qual fou retratat al carrer amb el seu carro aereodinàmic.

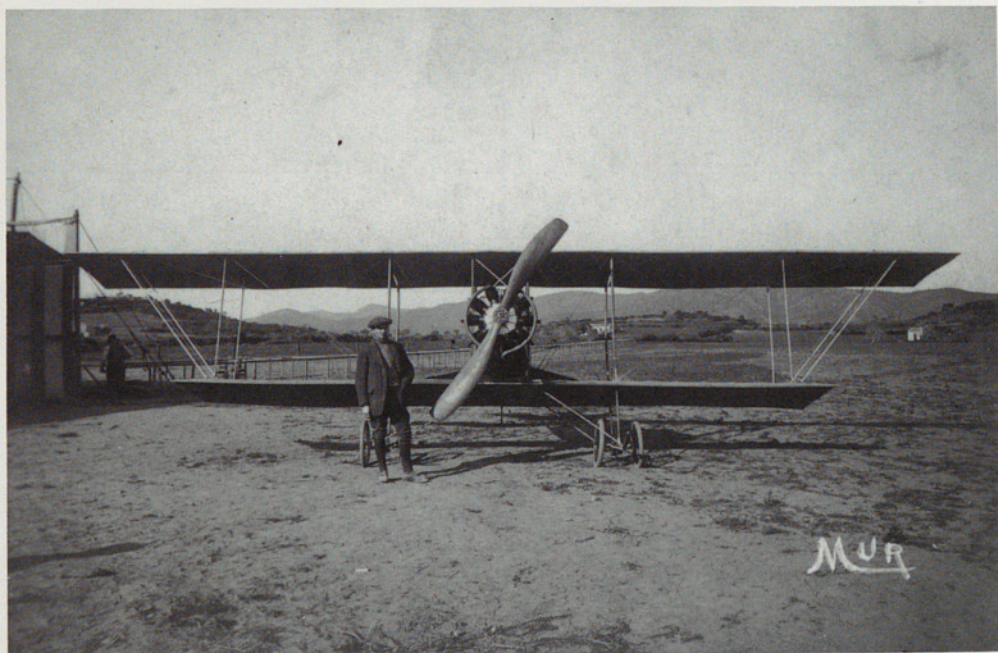
Gravure MUR

SAN FELIU DE GUIXOLS

Moltes vegades l'esdeveniment, que el fotògraf impressionava per considerar-lo important, resultava ser-ho tant que, com que tothom ja ho sabia, no calien més explicacions i, a resultes d'això, ha quedat pràcticament mancat de documentació. Aquest és el cas d'aquesta representació de l'òpera Marina, al bell mig de la platja, per la Festa Major de 1910, que com ja tothom sabia que es feia, qui cantava i quins eren els músics, la premsa de l'època es va limitar a notificar que es faria i al cap d'uns dies a comunicar que «Com estava anunciat tingué lloc diumenge passat a les quatre i mitja de la tarda, la representació d'aquesta coneguda òpera, a la nostra platja, tenint per escenari el de la mateixa naturalesa. Hi acudí una gran gentada qui amb sos aplausos coronà repetides vegades el mèrit artístic dels actors que prengueren part en l'interpretació de la mateixa».

Un altre esdeveniment de l'època foren les festes d'aviació que es celebraren a principis del Desembre de 1913, en què el pilot francès Lucien Demazel va fer la gran proesa d'aterrar amb el seu artefacte al camp d'en Riembau de la Vall d'Aro.

Tres setmanes abans havia arribat a Sant Feliu Mr. F. Labatut company d'en Demazel per posar-se d'acord amb el consistori i les diverses societats recreatives, econòmiques i polítiques, per tal de crear una Comissió Organitzadora. Decidiren de celebrar la Gran Festa d'Aviació els dies 7 i 8 de Desembre i, en cas d'alguna dificultat, es faria la setmana següent, i que en Demazel verificaria tres vols cada tarda, dos d'adornament i un d'altura, amb un biplà sistema «Demazel» i, tot seguit, es començaren a organitzar balls de nit i sardanes, així com també es va parlar de fer un fi de festa amb focs d'artifici.

«Dia de trafec, d'animació i d'alegria fou per a tots el passat diumenge; dia que passarà a l'història de la nostra ciutat i que engroixirà els temes de narracions que faran els avis de demà. Dia esplèndid, vell, bellugadís i graciós el record del qual quedarà indeleble en la nostra pensa amb caràcters d'orgull i satisfacció», deia la premsa de la setmana següent.

Als matins el mecànic Mr. Labatut explicava el funcionament de

l'aparell i les seves característiques. L'avió era un biplà de dos seients, tipus militar de carrera, provist d'un motor de 10 cilindres i 100 cavalls i de 1200 rpm. pesava 360 kilos i amb un pilot acompanyant i combustible 600, la velocitat de creuer era de 80/85 km/h.

A l'exhibició hi assistiren, a part d'una gran gentada, una dotzena d'autoritats i una comissió de senyoretes presidida per la filla de l'alcalde, que va obsequiar l'aviador amb «una preciosa toia de flors naturals lligada amb una cinta de seda, amb les quatre barres, i amb la següent llegenda: *«A Mr. Lucien Demazel. En record de les festes d'aviació - Sant Feliu de Guíxols 7 i 8 de Desembre de 1913»*, moment que recull la fotografia.

El primer dia va fer quatre vols. El primer va durar uns cinc minuts, el segon amb en Ramon Bonet d'acompanyant, previ pagament de deu duros, va durar uns set minuts i arribaren a una altura de 500 metres, el tercer va ser el plat fort ja que va tenir una durada de 16 minuts i arribà a una altura de 1500 metres i el quart, acompanyat aquesta vegada per en Pau Gayet, que va durar vuit minuts. Llavors, eren les quatre, la gent va anar desfilant i omplint d'animació la carretera i els camins de les muntanyes properes.

El segon dia es presentà ventós, però així i tot va fer tres vols.

Entre molts altres esdeveniments de l'època, hi trobem també la pesca del «Peix», un Rorcual-Boops de 18 metres de llargada i unes vuit tones de pes, que va quedar embarrancat a la cala Fonda de Sant Pol, cala que des d'aleshores s'anomena cala del Peix, el mes d'octubre de 1912. Després d'intentar pujar-lo amb la grua, varen haver de desistir i aterrar-lo, arrossegat per cúrries, a la platja de Sant Feliu, i pel que sembla si en Mur no s'hi va fer la barba d'or poc n'hi va faltar. Les cròniques de l'època ho comenten així «tornanti amb lo del peix, diuen que'l qui més negoci hi ha fet ha sigut en Mur amb un sol dia, va vendre set o vuit centes a ralet, i com que'l peix en postal, no feia mal olor, no es d'estranyar que sen venguessin tantes».

Prop de la una de la tarda del 29 de Novembre de 1915, i amb temporal de sudest, s'apropava a la badia de Sant Pol un vapor, el Trentino, que caminava molt a la banda amb dificultat, i que contínuament demanava auxili. Els pescadors des de la platja els indicaren que fessin rumb cap a llevant per evitar que s'estavellés contra les roques. Tres d'aquests pescadors, en Jeroni Ayats, en Llibori Bargeli i en Josep Augé, agafaren la xaica d'en Vidreres i «embestiren aquelles ones terribles que, com monstres amenaçaven engullir-los» per tal de salvar els vint-i-un naufragés, cosa que varen aconseguir en tres viatges.

El Trentino amb matrícula de Gènova governat pel Capità Natale Ramella, procedia d'Oran i es dirigia a Port Sant Lluís del Roine amb càrrega de blat. El naufragi es va produir per un corriment de la càrrega cap a babor, que produí una via d'aigua que va inundar les bodegues.

Al cap de mig any els fou atorgada —als esmentats pescadors— la Creu d'Argent del Mèrit Naval amb distintiu blanc, pensionada amb 7,50 pessetes al mes.

El primer de juliol de 1928, a cosa de tres quarts d'onze, arribava al port la motonau J.J. Sister de la Transmediterrània. La nau era pintada de gris amb la via d'aigua verda, la xemeneia groga amb via blava i la coberta blanca i color de tabac; així és com ens ho descriu un anònim ganxó al darrera d'una fotografia com la que publiquem.

Era l'excursió de l'Orfeó Català (ja havia vingut una altra vegada, el 29 de Juny de 1901). Havia sortit del port de Barcelona a les 7 del matí, a bord hi havia també la cobla «La Principal de Bages» per tal de fer més agradable la travessia als excursionistes. Començaren tocant «Sol ixent» d'en Toldrà, estrenaren «Mar plana» del ganxó J. M.ª Vilà i continuaren el concert, davant de Giberola, amb la sardana del mateix nom, d'en Garreta, i en passar per sota de Sant Elm, tocaren la del mateix nom de Lamote de Grignon, i per fi en entrar al port, «Juny» d'en Garreta.

Un cop desembarcats va continuar la festa als Banys de Sant Telm amb una partida de Water-polo i sardanes; a tres quarts de tres, sardanes al passeig, a dos quarts de cinc Concert per l'Orfeó Català dirigit per En Lluís Millet al Novetats, i a les vuit tenien prevista la sortida. I més sardanes al retorn.

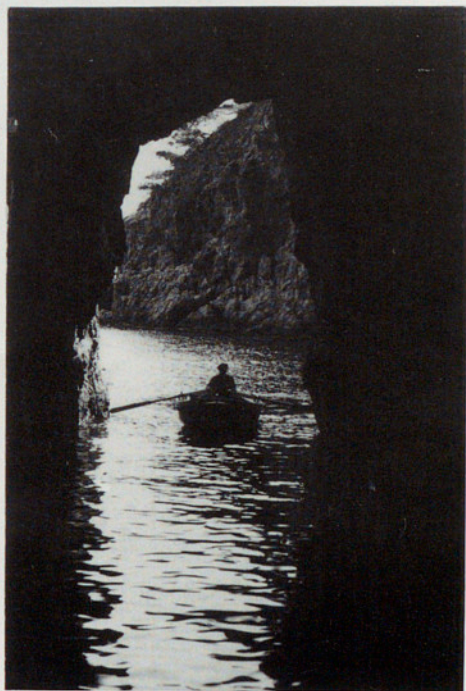
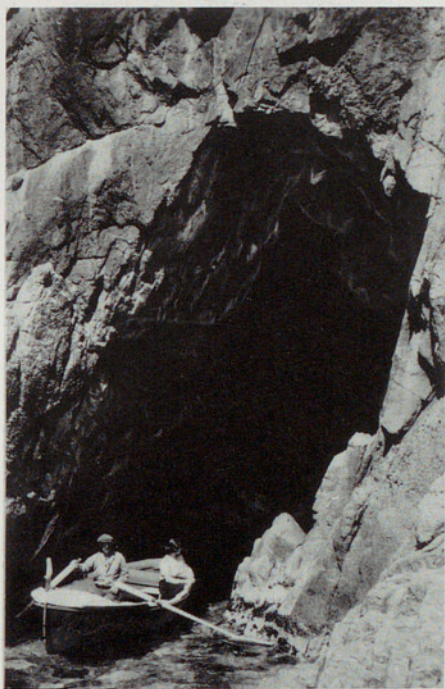

En Mur ens va deixar tota una sèrie de fotografies tant en format de tarja postal (tirades amb negatius de vidre de 10 x 15 centímetres) com en el d'estereoscop (de mides 6 x 13 centímetres amb dues imatges paral·leles) amb uns aparells del mateix nom i amb un model de disseny seu, que comprenen la Costa Brava, entre Tossa i Palafrugell.

Des de la carretera de Tossa, en primer terme, podem veure la Punta de Canyet, on comença el terme de Sant Feliu, i la cala dels Canyetets. Tot saltant a la Punta de la Cala Joana, hi podem veure l'interior de la Cala d'en Romaguer; i fent una altre salt, arribem a «Les Mongetes» en una de les poques zones de la Costa Brava que encara conserva una bona part de la seva pau i tranquil·litat.

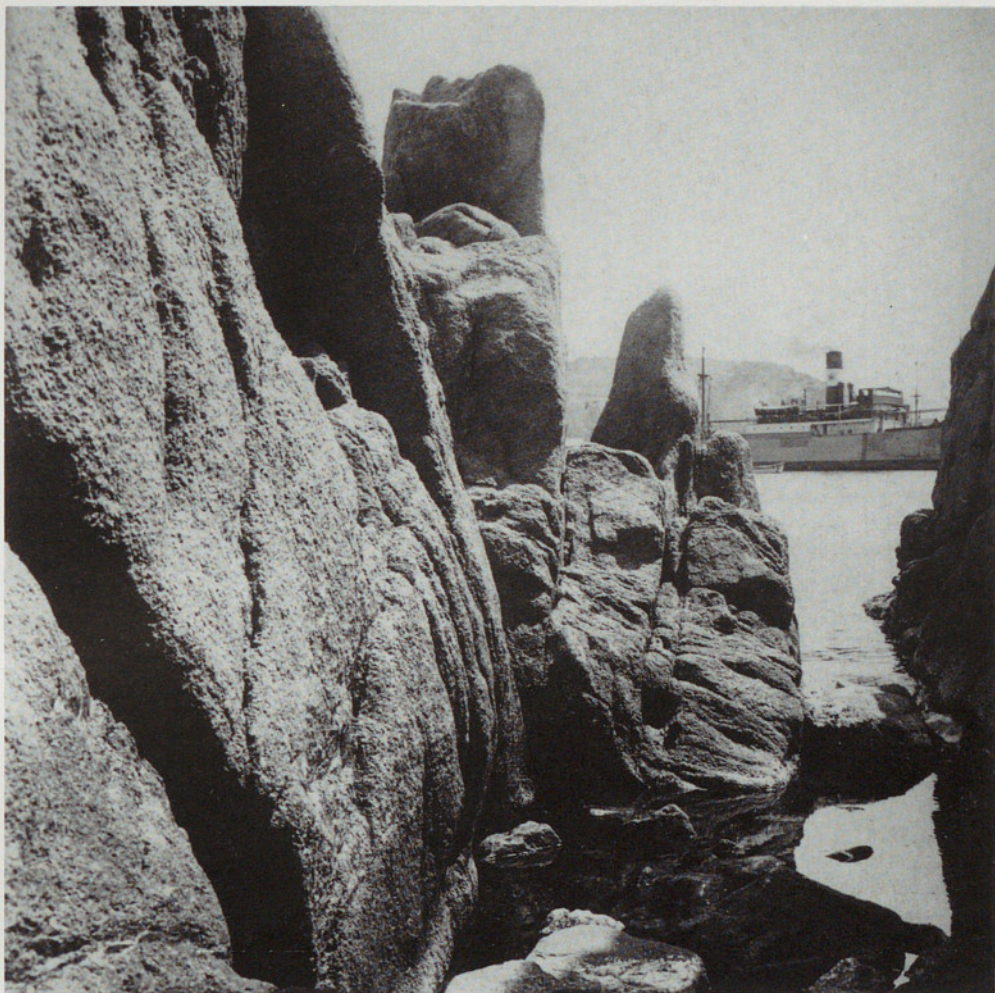

Tot just passades Les Mongetes, arribem a la zona de can Pei, on hi trobem les Coves d'en Vitaia i la dels Contrabandistes; més endavant, fent un salt de quasi tota la Feixa Llarga, arribem a Cala del Vigatà al fons de la qual hi veiem el sota de Sant Elm i l'illot del s'Adollitx. Un cop feta la punta, s'entra a Port Salvi.

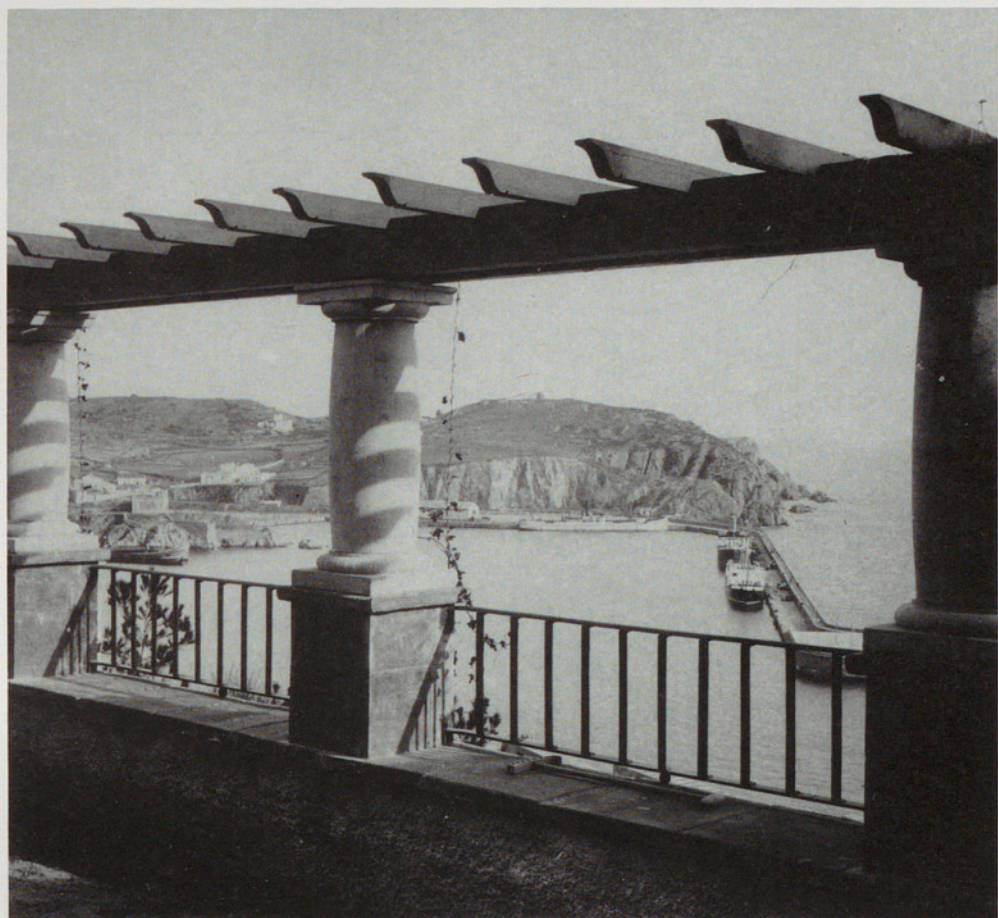
En tombar l'altra punta, trobem el pas del Freu, on el fotògraf ens ha fet una trampa visual, amagant tot el moll darrere de l'illa, però deixant que es vegi un tros de la platja, el Molí de les Forques i la Punta de Llevant. I pel mig del roquisser de garbí, anem entrant cap a Sant Feliu.

Un cop a Sant Feliu, i tocant de peus a terra, en Mur ens va ensenyant la ciutat des de diversos punts de vista, amb les seves panoràmiques al principi, i entrant en detalls seguidament, començant per, aleshores naixent, la urbanització de Sant Elm. Ens anem apropant cap a la ciutat dels passeigs i mostrant tot a una colla d'edificis, alguns d'ells encara conservats i d'altres desapareguts.

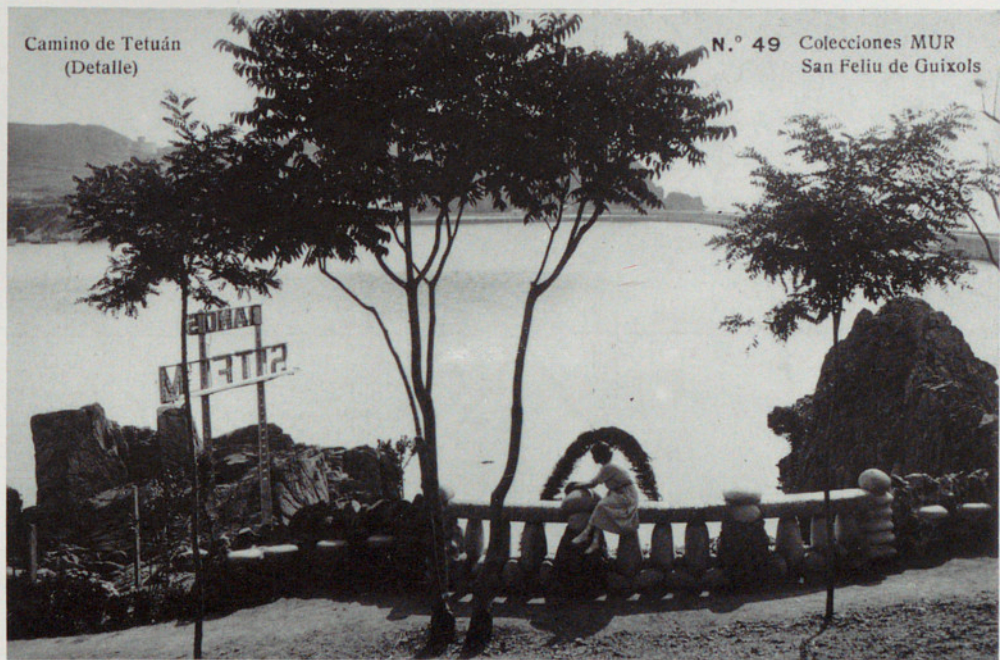

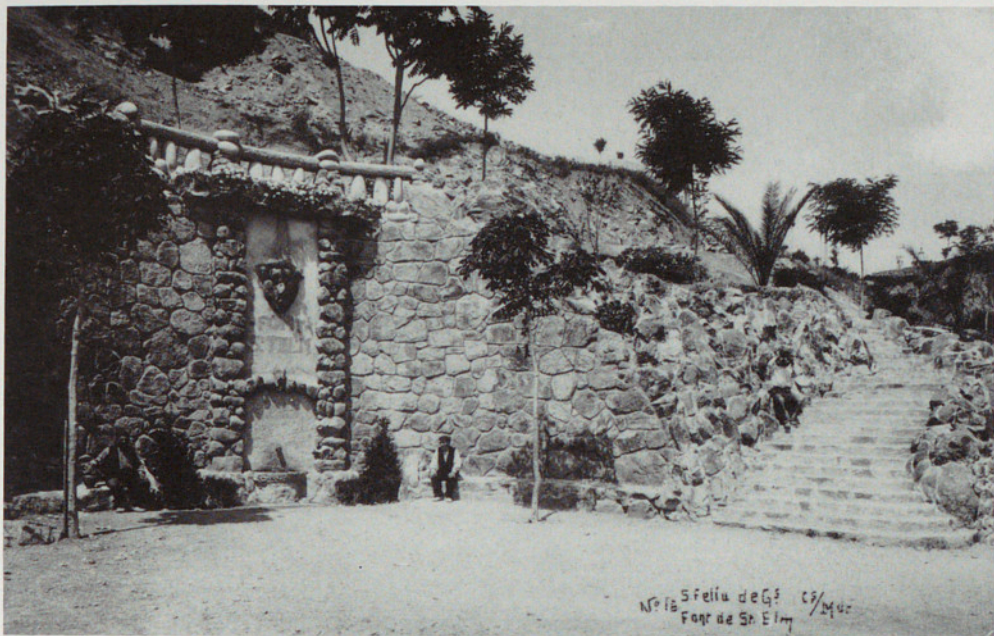

La urbanització, en forma de ciutat jardí, de la muntanya de Sant Elm va començar amb la restauració de Can Malionis com a residència del Sr. Rius l'any 1919, i els Banys el 1922.

Camino de Tetuán
(Detalle)

N.º 49 Colecciones MUR
San Feliu de Guixols

N.º 60 Colecciones MUR
Costa Brava

Sant Feliu de Guixols
Plaza de S. Juan

N.º 110 Colecciones MUR
S. Feliu de Guixols
Plaza de S. Juan

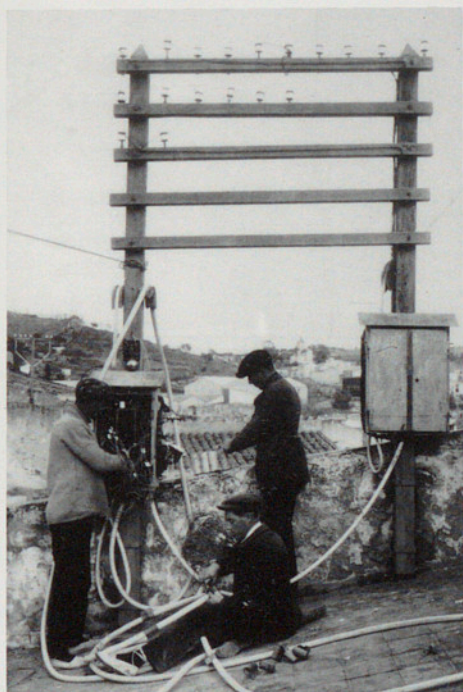

Entre aquests edificis hi trobem l'Asi Surís, aleshores en un lloc solitari, i ara tan acompanyat que és difícil de localitzar-lo; i el Casino dels Nois que, com la casa Patxot, s'han salvat pels pèls d'allò que ha passat pràcticament a totes les cases del passeig.

Un dels edificis desapareguts és l'Hotel Marina. En aquesta fotografia podem veure el seu menjador i, a l'altra, la façana del Murlà situat al carrer dels Arbres tocant la Placeta de Sant Joan.

L'arc de Sant Benet, portada barroca de l'antic monestir, amb el Sant encara a la fornícula; la Porta Ferrada, situada a la mateixa plaça, o la Creu de Terme en una eixida de la cantonada del carrer Major amb el de la Creu són tres monuments del patrimoni ganxó. Mentre que aquest empalat de sustentació de les campanes aïlladores i aquests tres operaris que estan trastejant són com un monument al progrés i a la industrialització, perquè distribueixen, vés a saber, si electricitat, telèfon o fins i tot telègraf; per la seva situació i per la similitud dels tipus d'aïlladors es fa difícil la seva identificació.

L'ambient del passeig ens ve donat per les ballades de sardanes i la platxèria de prendre la fresca, — i alguna altra cosa—, sota les veles de les diverses terrasses.

EXCURSIÓ SARDANISTA a S. FELIU DE G.

AGOST 1927

Aspecte del Passeig durant las Sardanas

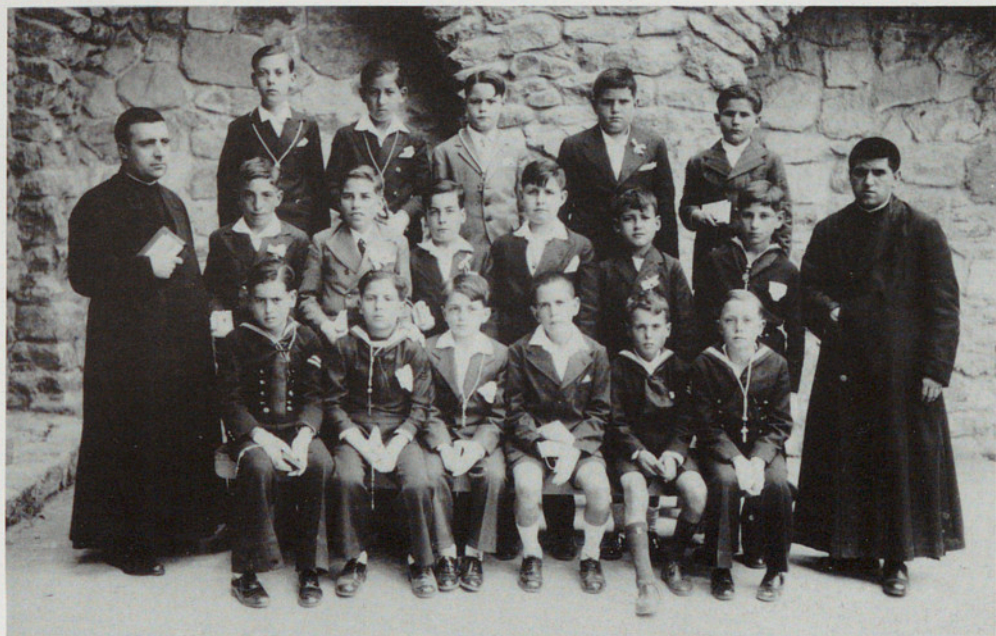

Equip de futbol del Casal dels Esports, l'any 1933.

Exhibició de billar del famós Rovira, seguit des de molt a prop per «es Nanet», el cambrer, i el meu oncle-avi, en Salvador Carrerach i Xarrié, aleshores encarregat del Casino dels Nois.

D'entre totes aquelles manifestacions populars, no podien pas faltar-hi les religioses, i el fotògraf ens en va deixar una bona mostra: arribant a la parròquia des del carrer de l'Hospital, al carrer dels Arbres i a la mateixa cantonada del carrer Major i també a les afores com aquestes de la rotonda de can Rius o pujant a Sant Elm. I un dels típics retrats de comunió amb Mn. Llambert Font.

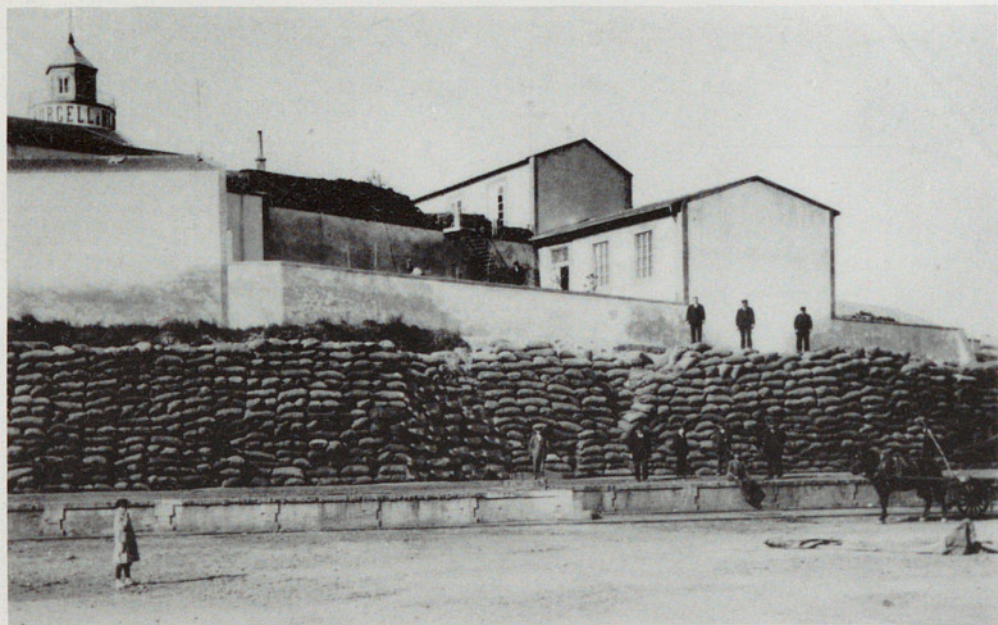

Els banys de Sant Telm foren la continuació dels banys d'en Baldomero, i van ser concebuts com a establiment de banys de pila i onatge, amb consultori mèdic, dutxes de vapor, banys turcs, etc., i durant la temporada d'estiu organitzaven des de sardanes, balls i concerts fins a festivals de natació, cucanyes, partides de water-polo i, fins i tot, projeccions de pel·lícules sobre el mar.

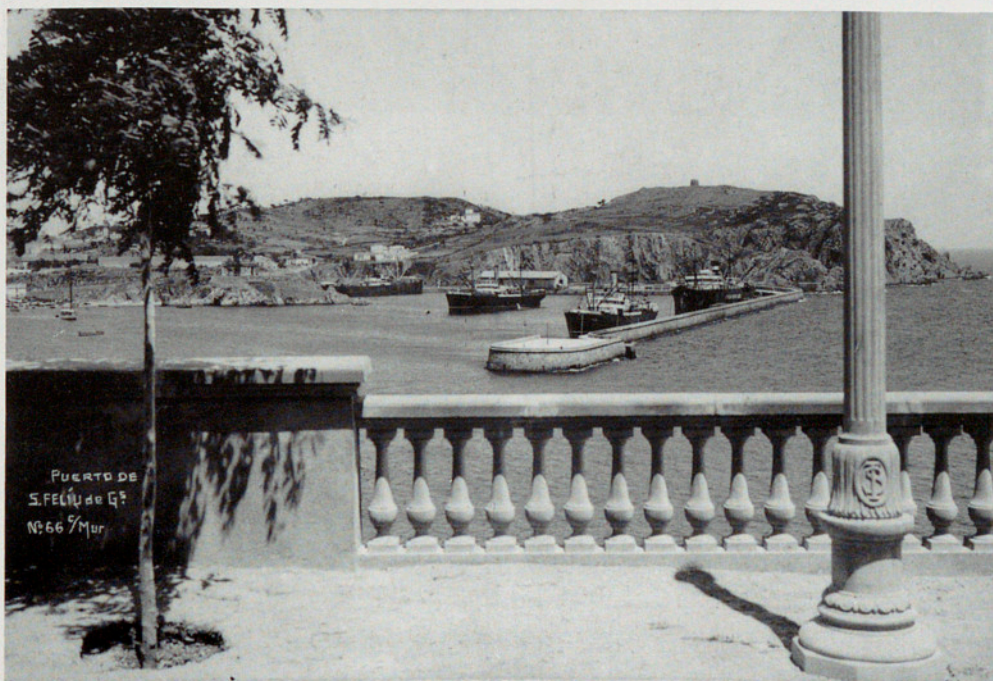
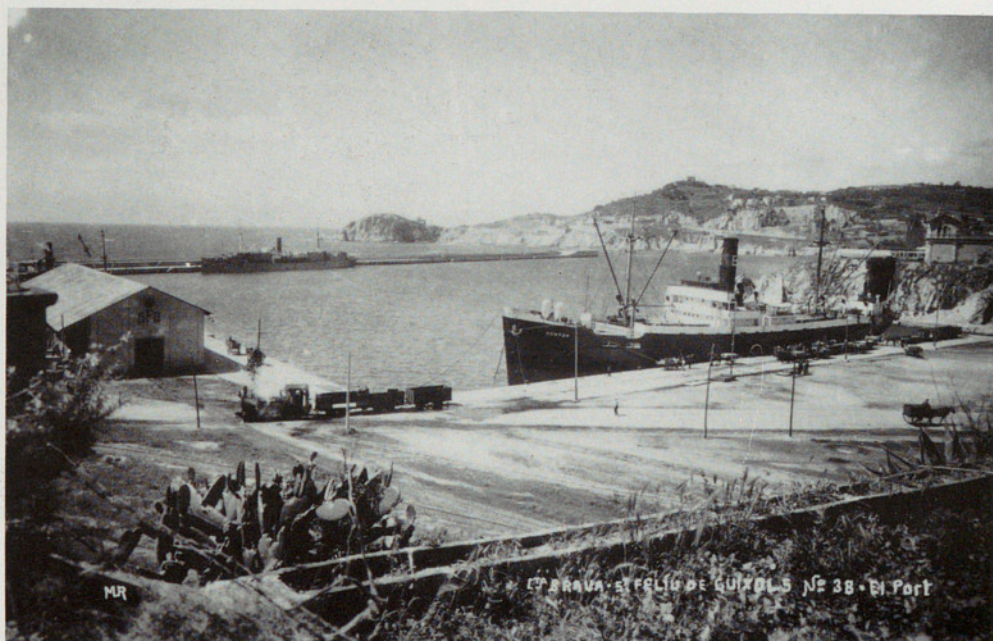

Una de les moltes fàbriques de taps i d'altres productes de suro fou la casa Burgell, fundada el 1859, instal·lada al Molí de Baix, al pati de la qual hi veiem una gran partida.

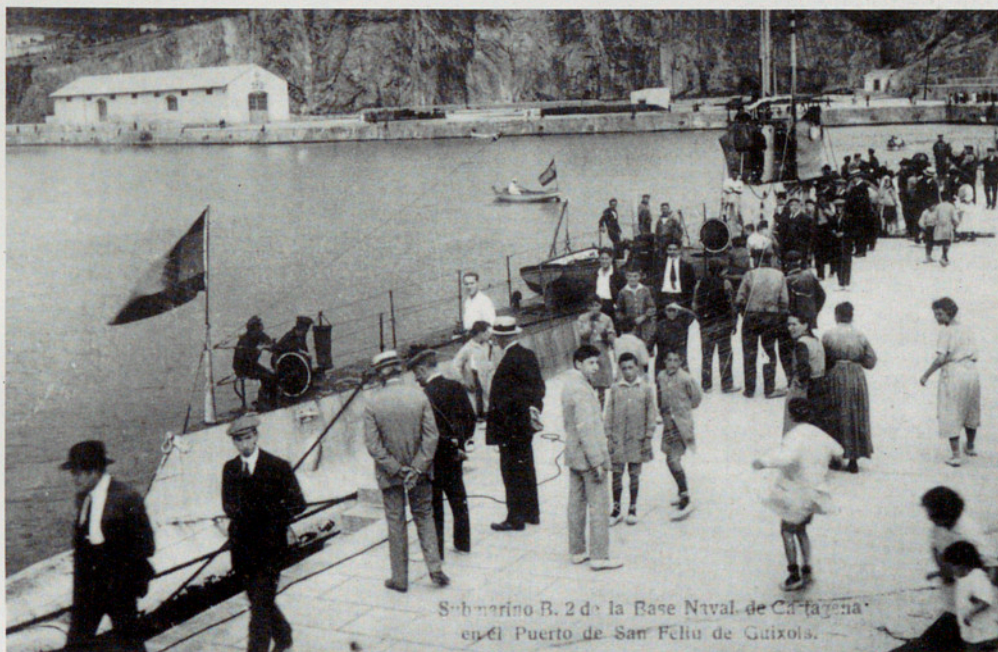
Per fer-nos càrrec del moviment portuari dels anys vint, pel que fa al comerç, només cal mirar algunes de les fotografies reproduïdes en aquesta publicació. En recordo una amb quatre barcos de vapor; i imagineu-vos la quantitat de càrrega que portaven en cada viatge!

N.º 79 Colecciones MUR
Costa Brava

S. Feliu de Guixols
Detalle del Puerto

Submarino B. 2 de la Base Naval de Cartagena
en el Puerto de San Feliu de Guixols.

La pesca és (o millor, era) una de les feines de tota la vida dels ganxons, però que restà sempre una mica oblidada.

La sortida del moll d'un barco de vapor era un espectacle tan corrent, com ara rar, i no em refereixo pas als de vapor, que fa anys que no en queda cap, sinó al moviment portuari. Tot sortint cap a llevant i des de la pineda del Molí de les Forques, podem veure-hi els Secaïns i, a mà dreta, la boca de la cala de l'Ametller; i a les penyes del fons és on es troba la cova del Molí. Després de passar la Punta del Molar i entrant a la badia de Sant Pol, podem gaudir, si no és l'estiu, de la jolüua cala del Cap de Mort i la cova de l'Oliu. Tot barquejant pels canals, ens trobem amb la cova de les «rates penades» i la seva refrescant platja. Tot seguit, cap a la platja, en Mur ens mostra una sortida del sol des de la cala de les Figueres, i així arribem ja a sa caleta «des racó».

CABRERA ST. FELIPE DE GUZMÁN
Volcans de SACARON
Cala del Cap de Molt
MR.

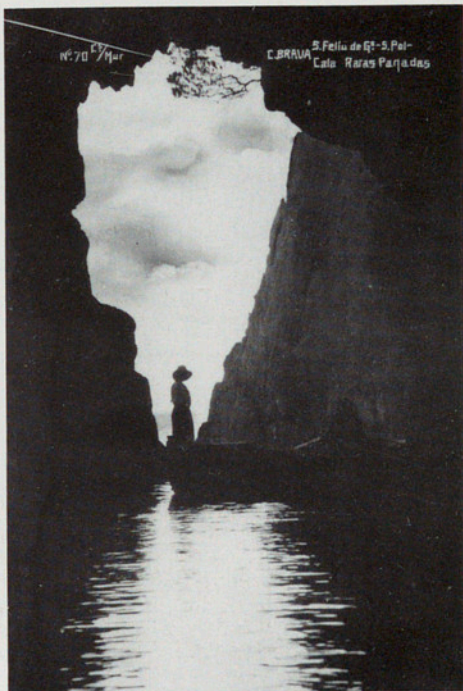

C.BRAVA S.Feliu de Gt - S.Pol - N°503 C^a/Mur
Racó de la Calera

C^a BRAVA - ST FELIU DE GUIXOLS
Voltants de S'AGARÓ N°6

Cala dels Figueres
M^a

Encara que visqués deu mil anys —quan totes les coses ja es deuran fer pels aires—, jo seguiria dient que per nosaltres no hi ha res tan senzill ni tan bell com una sortida en barca i a punta de dia, tal i com deia en Gaziél.

La platja de Sant Pol va començar a ser urbanitzada, pel racó de garbí, a finals del segle passat per Pere-Màrtir Estrada amb la coneguda Casa de les Punxes, i tingueu present que cada una d'aquestes torres o punxes s'edificava commemorant el naixement d'un fill; i amb un grupet a la cruïlla de la platja amb el «camí fondo», a més de la mitja dotzana entre cases de pagès, ja allunyades de la platja, i alguna barraca més o menys sòlida.

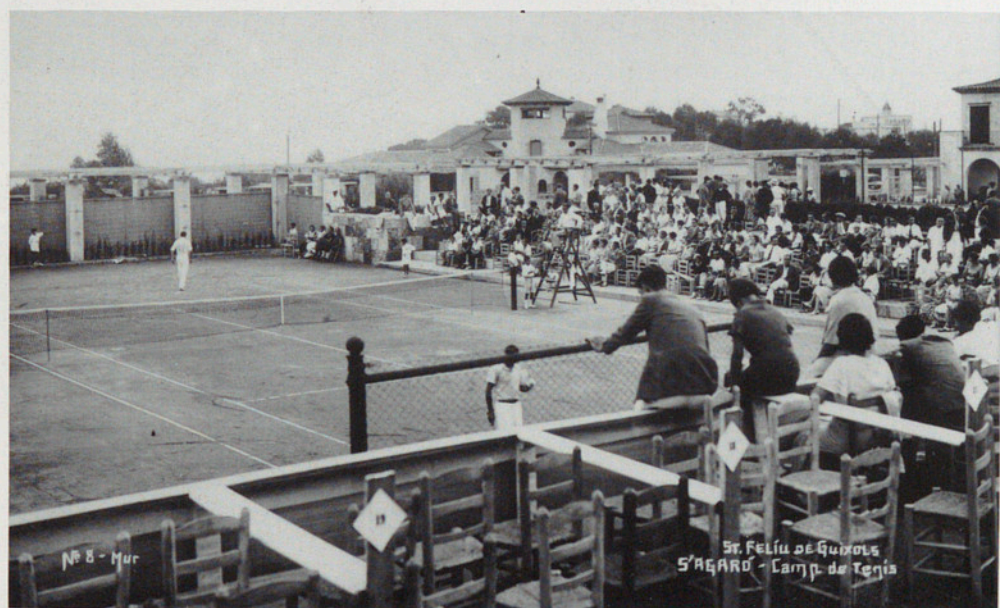

El que ara s'anomena ciutat-jardí de S'Agaró va començar com a suburbi-jardí de la punta de Sant Pol. Fou una iniciativa dels Ensenya de Girona amb el concurs de l'arquitecte Rafael Masó. El primer xalet es va construir l'any 1924.

La platja de Sant Pol era la tranquil·la platja que Antoni Montseny, contractista d'obres gironí, va triar per edificar la seva torre, al racó de S'Agaró, de cara al sol, i a redós dels vents del nord. Era d'un tipus d'arquitectura que, segons cròniques de l'època, en contemplar-la «tan adecuada al marco que la rodea, con verdadera admiración; admiración que va en aumento al abarcarla con la vista desde el mar, pues entonces es cuando mejor puede apreciarse su original conjunto y admirarse su indiscutible mérito».

AQUEST LLIBRE DE LA
COL·LECCIÓ

ESTUDIS GUIXOLENCES

HA QUEDAT ENLESTIT,
EN ELS TALLERS DE
GRÀFIQUES BIGAS
DE SANT FELIU DE GUÍXOLS,
AL MES D'ABRIL DE
MCMLXXXVIII

En preparació:

**ELS SÒLS DE
SANT FELIU**

per Albert Palahí

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
Servei de Publicacions i d'Arxiu